

BEHANDELING ORTHESEN / SPALKEN / BRACES

Orthesen of spalken zijn apparaten die worden gebruikt om de functie van spieren en gewrichten te ondersteunen of te verbeteren of om een deel van het lichaam (vb voet, arm, romp) te ondersteunen, te corrigeren of (over)belasting te voorkomen. Ze worden gebruikt om de motorische mogelijkheden te verbeteren en het dagelijks leven te vergemakkelijken.

ARTSEN EN KINESISTEN OF ERGOTHERAPEUTEN ZULLEN U ADVIES GEVEN
OMTRENT DE ZINVOLHEID EN HET GEBRUIK VAN ORTHESEN. SAMEN MET U
EN VOORAL MET U KIND ZULLEN ZE ZOEKEN NAAR HET MEEST GESCHIKTE
MODEL.

1.	Orthesen	2
2.	Waarom is een orthese aangewezen ?	2
3.	Hoe frequent moet een orthese gedragen worden ?	3
4.	Hoe lang moet een orthese gedragen worden ?	3
5.	Nuttige links en informatie	4
6.	Contact	4
	Initiatief CP ouderproject	4
	Meer informatie.....	4

.....

IN ELK CP REFERENTIECENTRUM IS MEESTAL EEN ORTHOPEDISCH
TECHNIEKER/VERSTREKKER AANWEZIG DIE ONMIDDELIJK
CORRECTE MAATNAMES EN EENVOUDIGE AANPASSINGEN KAN
DOEN IN RECHTSTREEKS CONTACT MET DE VOORSCHRIJVENDE
ARTS. U HEBT UITERAARD EEN VRIJE KEUZE VAN VERSTREKKER.

.....

1. Orthesen

Voor bijna elk lichaamsdeel bestaat een orthese. (voet/enkel – been – heupen – romp – armen – pols/hand – hoofd)

Orthesen worden meestal op maat gemaakt door een orthopedisch verstrekker. Ze dienen regelmatig vernieuwd te worden bij opgroeiende kinderen en zijn uiteraard ook onderhevig aan slijtage. Anderzijds is er soms een veranderde anatomische positie (vb na een ingreep) waardoor ook hernieuwing of aanpassing nodig is.

De artsen, kinesisten en ergotherapeuten van het CP referentiecentrum volgen dit op en zullen advies geven . Op de raadplegingen van het CP referentiecentrum is vaak een orthopedisch technoloog/verstrekker aanwezig die meteen maatname kan doen. Uiteraard hebt u altijd de vrije keuze van verstrekker.

2. Waarom is een orthese aangewezen ?

- **Enkel-voet orthesen (AFO's)** ondersteunen, beschermen of corrigeren spieren en gewrichten in de voet, enkel of onderbeen. Ze zorgen ervoor dat de kuitspieren op lengte gehouden worden zodat de voet vlak op de grond gezet kan worden. Dit is belangrijk bij het stappen en in stand. Er bestaan heel wat verschillende types AFO's.
- **Kniestrekkers** worden gebruikt om de spieren van de onderste ledematen op lengte te houden en dan vooral de spieren die er moeten voor zorgen dat de knie gestrekt kan worden. Dit is belangrijk ikv behoud van steun- en stapfunctie.
- **Pols- en handorthesen en elleboogstrekkers** worden overdag meestal gebruikt om de functionaliteit (oa grijpen) van de handen te verbeteren – soms worden deze ook 's nachts voorgeschreven en dan gaat het vooral over op lengte houden van de spieren van bovenste lidmaat zodat aan- en uitkleden en hygiënische zorg gemakkelijk blijft gaan
- **Heuporthesen (heupabductieapparaten)** worden vaak voorgeschreven bij jonge kindjes met een heupdysplasie om de stand van de heupjes te corrigeren en te stabiliseren.
- **Hoofdorthesen** worden bij personen met CP voornamelijk voorgeschreven als er een verhoogd valrisico is vb ten gevolge epilepsie of bij onstabiel stappen.
- **Een ligorthese** zorgt voor een comfortabele, gecorrigeerde houding tijdens het slapen of relaxen. Het kan zorgen voor voldoende heupabductie en voor voldoende ondersteuning thv de romp, afhankelijk van de noden.

- **Een zitorthese** wordt gebruikt voor personen die onvoldoende zelfstandig kunnen zitten zonder bijkomende ondersteuning. Een zitorthese kan volledig op maat vervaardigd worden en op een kameronderstel of rolstoelonderstel geplaatst worden.
- **Een korset** ondersteunt de romp. Het wordt soms voorgeschreven bij jonge kinderen die hypotoon zijn om ze te ondersteunen in de oprichting en psychomotore ontwikkeling. Dan is het vaak uit soepel materiaal. Het wordt ook voorgeschreven bij afwijkingen van de wervelkolom (scoliose) om een toename van de kromming te vertragen. Er zijn verschillende types korsetten uit verschillende materialen.
- **Sta-apparaten** worden gebruikt bij personen die niet zelfstandig kunnen rechtstaan of stappen. Dagelijks een moment rechtstaan blijft belangrijk voor een aantal zaken: calciumaanmaak voor stevig beenderen, bevordert spijsvertering en bloedsomloop, houdt spieren van heup, knieën en kuiten op lengte, biedt de mogelijkheid om de wereld vanuit een andere positie te zien en niet steeds vanuit zit. Er bestaan verschillende types sta-apparaten al of niet met elektrische ondersteuning voor volwassen patiënten.

3. Hoeveel uur per dag of per week moet een orthese gedragen worden ?

Hoe vaak een orthese gedragen moet worden om het gewenste effect te hebben, zal door de arts voorgesteld worden. Uiteraard moet er soms gezocht worden naar een compromis. Slaapkwaliteit is belangrijk, net als psychosociale impact van orthesen en mag zeker niet vergeten worden. Aarzel dus niet om hier goed over te communiceren, u bevindingen te delen en u bezorgdheden te bespreken.

Enkele voorbeelden:

- Een korset dat opgestart wordt in kader van scoliose dient meestal opgebouwd te worden tot bijna continu dragen (23/24 uur) om effect te hebben (effect = de toename van de kromming vertragen).
- Voor kniestrekkers adviseert men toch 2-3 tal uur per dag minimum om effect te hebben op de spierlengtes. Als slapen met strekkers niet lukt zoekt men naar alternatieven vb enkele uurtjes in de avond bij het TV kijken.
- AFO's worden voornamelijk overdag gedragen bij het stappen of bij het gebruik van een sta-apparaat om de voet mooi plat op de grond te kunnen zetten. Soms (vb bij hogere spasticiteit en in de groeifase) worden ze ook 's nachts geadviseerd om in rust ook de spieren te 'rekken'
- Voor andere orthesen worden ze geadviseerd bij uitoefenen van bepaalde activiteiten die door de orthese gemakkelijk worden (vb een polsorthese voor beter grijpen)

4. Hoe veel maanden of jaren moet een orthese gedragen worden ?

Een AFO is een orthese die vaak op jonge leeftijd gestart wordt en dikwijls levenslang geadviseerd is, afhankelijk van onderliggende spanning en spasticiteit. Andere ortheses zijn vooral in de groei belangrijk.

Een korset dat voorgeschreven wordt ter stabilisatie van scoliose zal slechts tijdelijk gedragen moeten worden. Men start dit meestal op om de toename van de kromming van scoliose te vertragen, maar vaak zal een chirurgische ingreep toch nog nodig zijn. Het is dan afwegen hoelang het korset gedragen moet worden, en daarbij zal vooral het welbevinden van het kind mee bepalend zijn. (vb Wordt de slaap hierdoor belemmerd ? zijn er regelmatig drukplekken ?)

Er is geen gouden standaard die voor elke patiënt identiek kan toegepast worden. Dit zal altijd individueel bekeken worden en in overleg met de patiënt en de ouders en de behandelende kinesist.

5. Nuttige links en informatie

- [Lijst verstrekkers / bandagisten](#) of orthopedisch technologen maken en verstrekken verschillende soorten medische hulpmiddelen. Zij helpen ook bij het aanmeten en het passen van deze hulpmiddelen en geven advies over het gebruik ervan. Deze handelingen en prestaties binnen het domein van de gezondheidszorg gebeuren steeds in opdracht van een arts. Als patiënt heeft u altijd vrije keuze van verstrekker.
- Enkele verstrekkers waar in vele ziekenhuizen, voorzieningen mee samengewerkt wordt:
 - [V!GO](#)
 - [Albatros](#)
 - [Orteam](#)
 - [Leunen orthopedie](#)
 - [Spronken](#)
 - [Orthomed](#)
 - UITERAARD VRIJE KEUZE

6. Contact

Initiatief CP ouderproject

CP referentiecentrum UZ Leuven in samenwerking met Magentaproject en de oudervereniging Cpinfo.be

Meer informatie

Heidi Devolder - tel. 016 33 85 03 - e-mail: heidi.devolder@uzleuven.be